

BARCELONA

HENRI CARTIER-BRESSON · FRANCESC CATALÁ-ROCA
COLITA · JOAN COLOM · ELLIOTT ERWITT · OUKA LEELE
RAMÓN MASATS · DORA MAAR · XAVIER MISERACHS
HELMUT NEWTON · MARTIN PARR · BERNARD PLOSSU
LEOPOLDO POMÉS · GERDATARO · MIGUEL TRILLO

BARCELONA

Ricardo Feriche
EDITOR

Isabel Coixet

← pp. 2-3

PÉREZ DE ROZAS, 1935

Platja de Sant Sebastià

Playa de Sant Sebastià

Sant Sebastià Beach

CARLES FARGAS, 1910

Park Güell

→ pp. 6-7

XAVIER MISERACHS, 1962

La Rambla

BARCELONA

Ricardo Feriche

10

NOSTÀLGIA I SOMNI
NOSTALGIAY SUEÑO
NOSTALGIA AND DREAM

Isabel Coixet

14

1900/1931

La ciutat dels prodigis
La ciudad de los prodigios
The City of Prodigies

24

1931/1939

Modernitat i revolució
Modernidad y revolución
Modernity and Revolution

62

1940/1968

Anys de contrastos
Años de contrastes
Years of Contrasts

104

1969/1991

La gènesi del canvi
La génesis del cambio
The Genesis of Change

174

1992/2024

El salt al futur
El salto al futuro
The Leap into the Future

218

BARCELONA

BARCELONA, 2024. Sabem l'any i el lloc. Però quin dia i a quina hora? Si tingués aquesta informació i a més a més fos capaç de viatjar en el temps, recorreria la ciutat de foto en foto. Em col·locaria a la vora dels personatges principals per observar com van aparèixer en l'escena i l'instant en què es va produir el flaix. Uns minuts abans, faria el mateix amb el fotògraf, restaria atent a allò que veu, com es camufla entre la gent, la seva dissimulació subtil càmera en mà, i, arribat el moment, em situaria estratègicament darrere seu per ser espectador de com els protagonistes van entrar en el quadre, sentir el clic de l'obturador i veure com el moviment es congela per esdevenir la imatge icònica que coneixem. És el magnetisme que tenen les fotos «robades».

La imatge de Gerda Taro del 1936 (pp. 98–99) d'un soldat... amb la seva xicoteta o amb la seva germana? Tots dos somriuen amb ganes, a tots dos els falta el mateix queixal, els braços recolzats igual, les mans calcades.

Cartier Bresson, el 1932 (pp. 74–75), retrata una escena estranya, que sembla una broma. Un noi, vestit curiosament, amb un ganivet amenaçador, agafa pels cabells una noia, mentre un altre noi, al costat, ben repentinat, els mira, divertit.

Dones a la Segona República, somrients i poderoses: en una motocicleta abans de la guerra o jugant a hoquei donant-ho tot. Pérez de Rozas, 1934 (pp. 10 / pp. 88–89). La famosa imatge de Juan Guzmán, del 1936 (pp. 102–103), de la milicià Marina Ginestà, armada amb un fusell al terrat amb vistes a la plaça de Catalunya.

Un misteriós home amb barret i gavardina sembla com si, en lloc de llegir, observés la seva ombra, mentre un mariner fuma i es recolza entretingut a l'arbre. Pur cinema negre. Nat Farbman, 1952 (pp. 108–109).

Uns estudiants fugen de la policia repressora després d'una manifestació. El primer es gira cap enrere amb por; el segon

sembla que es diverteix; el tercer, amb cabellera al vent, es creua amb una dona; al darrere, tres més, un amb mocador i els altres dos amb coll alt. Ulleres de pasta. Tots en la *xispa* de la vida. Colita, 1976 (pp. 176–177).

Què feia el 1970 un afroamericà tret d'un grup *funky* del mateix Bronx de Nova York a l'estació Barcelona Término, actual estació de França? Manel Armengol en va captar el moment (pp. 190–191).

Pilar Aymerich, el 1977 (pp. 180–181), retrata un grup de noies avançant unides en plena manifestació. La imatge transmet compromís i felicitat per l'anhelada llibertat que es començava a viure.

La foto de portada de Xavier Miserachs del 1962 (completa a les pp. 168–169) té molts d'aquests detalls que tant ens sedueixen. Les dues noies vestides exactament igual, sabates incloses, entrant a la plaça Reial des del carrer de Ferran. Un noi a l'esquerra fa cara d'estar a punt d'esternudar i un altre al darrere mira a càmera. Dos joves amb americana i pantalons i un senyor amb cartera es creuen amb elles. Un cambrer amb jaqueta blanca parla amb els clients. Un tendal de TriNa, un de Pepsi i un de Coca-Cola. Per què aquelles noies anaven vestides igual? Eren bessones? D'on venien, on anaven? I Miserachs s'estava palplantant allà esperant trobar una imatge? Anava caminant i se les va trobar tot d'una? Va disparar un sol cop o uns quants?

Comissariar un llibre històric, amb una ciutat com a escenari, és un treball fascinant i sacrificat a parts iguals. És dolorós descartar tantes imatges, centenars, per quedar-se'n unes quantes. Cal armar-se d'arguments: trobar l'equilibri entre cadascun dels capítols, el ritme, el reflex del moment, la justa dosi entre anècdota i substància.

Mentre editava tenia la sensació de ser a Montjuïc o al Tibidabo observant amb un zoom, a través del temps, no una postal de la ciutat, sinó la vida mateixa dels barcelonins.

PÉREZ DE ROZAS, 1934

Cursa organitzada per Moto Club Barcelona

Carrera organitzada por Moto Club Barcelona

Rally organised by Moto Club Barcelona

BARCELONA

BARCELONA, 2024. Sabemos el lugar y el año. Pero ¿qué día y a qué hora? Si tuviera este dato y además fuera capaz de viajar en el tiempo, recorrería la ciudad de foto en foto. Me colocaría cerca de los personajes principales para observar cómo aparecieron en la escena y el instante en el que se produjo el disparo. Unos minutos antes, haría lo mismo con el fotógrafo, estando atento a lo que ve, cómo se camufla entre la gente, su sutil disimulo cámara en mano, y llegado el momento me situaría estratégicamente detrás de él para ser espectador de cómo los protagonistas entraron en el cuadro, escuchar el clic del obturador y ver el movimiento congelarse para convertirse en la imagen icónica que conocemos. Es el magnetismo que tienen las fotos «robadas».

La imagen de Gerda Taro de 1936 (pp. 98–99) de un soldado... ¿con su novia o con su hermana? Los dos sonríen con ganas, a los dos les falta la misma muela, los brazos igualmente apoyados, las manos calçadas.

Cartier Bresson, 1932 (pp. 74–75), retrata una escena extraña, que parece en broma. Un chico, cuidadosamente vestido, con un cuchillo amenazante, agarra el pelo de una chica mientras otro muchacho, al lado, muy repeinado, los mira divertido.

Mujeres en la Segunda República, sonrientes y poderosas; en una motocicleta antes de la guerra o jugando al *hockey* dándolo todo. Pérez de Rozas, 1934 (pp. 10 / pp. 88–89). La famosa imagen de Juan Gúzman, de 1936 (pp. 102–103), de la miliciana Marina Ginestà armada con un fusil en el terrado con vistas a la plaza de Catalunya.

Un misterioso hombre con sombrero y gabardina parece que, en lugar de leer, observa su sombra, mientras un marinero fumando se apoya entretenido en el árbol. Puro cine negro. Nat Farbman, 1952 (pp. 108–109).

Unos estudiantes huyen de la policía represora después de una manifestación. El primero se gira hacia atrás con temor; el

segundo parece divertirse; el tercero, melena al viento, se cruza con una mujer en dirección contraria; detrás, tres más, uno con pañuelo y los otros dos con cuello alto. Gafas de pasta. Todos en la chispa de la vida. Colita, 1976 (pp. 176–177).

¿Qué hacía en 1970 un afroamericano sacado de un grupo *funky* del mismísimo Bronx de Nueva York en la estación Barcelona Término, actual estación de França? Manel Armengol captó el momento (pp. 190–191).

Pilar Aymerich, en 1977 (pp. 180–181), retrata un grupo de chicas avanzando unidas en plena manifestación. La imagen transmite compromiso y felicidad por la anhelada libertad que empezaba a vivirse.

La foto de portada de Xavier Miserachs de 1962 (completa en pp. 168–169) tiene muchos de esos detalles que tanto nos seducen. Las dos chicas vestidas exactamente igual, zapatos incluidos, entrando en la plaza Reial desde la calle de Ferran. Un chico a la izquierda se diría que está a punto de estornudar y otro detrás mira a cámara. Dos jóvenes trajeados y un señor con cartera se cruzan con ellas. Un camarero con chaqueta blanca habla con los clientes. Un toldo de TriNa, otro de Pepsi y otro de Coca-Cola. ¿Por qué esas chicas iban vestidas igual? ¿Eran gemelas? ¿De dónde venían, a dónde iban? ¿Y Miserachs estaba allí apostado esperando? ¿Iba andando y se las encontró de sopetón? ¿Realizó un solo disparo o hizo varios?

Comisariar un libro histórico, con una ciudad como escenario, es un trabajo tan fascinante como sacrificado. Es doloroso descartar tantas imágenes, cientos de ellas, para quedarse con unas pocas. Hay que armarse de argumentos: encontrar el equilibrio entre cada uno de los capítulos, el ritmo, el reflejo del momento, la justa dosis entre lo anecdótico y lo sustancial.

Mientras editaba tenía la sensación de estar en Montjuïc o en el Tibidabo, observando con un zum, a través del tiempo, no una postal de la ciudad, sino la vida misma de los barceloneses.

BARCELONA

BARCELONA, 2024. We know the place and the year. But what day and what hour? If I had that piece of information and were moreover able to travel in time, I would tour the city from one photo to the next. I would take up position near the main characters to observe how they appeared on the scene and watch the instant when the shot was taken. A few minutes earlier, I would do the same with the photographer, remaining attentive to what he sees, how he camouflages himself among the people, his subtle dissimulation with his camera in his hand, and when the moment came, I would place myself strategically behind him to see how the protagonists entered the frame, hear the click of the shutter and watch the moment freeze into the iconic image we know. That is the magnetism of “stolen” shots.

Gerda Taro’s 1936 image (pp. 98–99) of a soldier with... his girlfriend or his sister? Both of them smile unabashedly, both are missing the same tooth, their arms rest in the same way, their hands are identical.

Cartier Bresson, 1932 (pp. 74–75), portrays a strange scene that looks like a joke. A smartly dressed boy with a threatening knife grabs a girl’s hair while another boy next to him, very carefully groomed, watches them in amusement.

Women in the Second Republic, smiling and empowered, on a motorcycle before the war, or playing hockey at full tilt. Pérez de Rozas, 1934 (p. 10 / pp. 88–89). Juan Guzmán’s famous 1936 picture (pp. 102–103) of the militiawoman Marina Ginestà armed with a rifle on the rooftop overlooking Plaça de Catalunya.

A mysterious man with a hat and raincoat appears to be watching his shadow rather than reading, while a smoking sailor leans casually against the tree. Pure *film noir*. Nat Farbman, 1952 (pp. 108–109).

Some students flee from police repression after a demonstration. The first turns to look back in fear, the second appears to be having fun, and the third, hair blowing in the wind, passes a

woman going the other way. Behind are three more, one with a scarf and the other two with polo necks. Horn-rimmed glasses. All in the prime of life. Colita, 1976 (pp. 176–177).

What was an Afro-American straight out of a funk band from New York’s Bronx doing in 1970 at Barcelona’s Término station, current França station? Manel Armengol captured the moment (pp. 190–191).

Pilar Aymerich, in 1977 (pp. 180–181), portrays a group of girls advancing united in the midst of a demonstration. The image transmits commitment and happiness at the longed-for freedom that was starting to be experienced.

The cover photo by Xavier Miserachs from 1962 (shown in full on pp. 168–169) has many of those details we find so seductive. The two girls dressed exactly the same, shoes included, entering the Plaça Reial from Carrer de Ferran. A boy on the left seems about to sneeze, and another one behind him looks at the camera. Two young men in suits and a gentleman with a briefcase walk past the girls. A waiter in a white jacket talks to his customers. An awning advertises TriNa, another Pepsi, and another Coca-Cola. Why were those girls dressed the same? Were they twins? Where were they coming from, where were they going? And was Miserachs lying in wait there? Did he suddenly come upon them as he was walking along? Did he take one shot or several?

Curating a historical book with a city for its setting is both a fascinating and an arduous task. It is painful to discard so many images, hundreds of them, to keep only a few. You have to arm yourself with arguments: balance between each of the chapters, rhythm, reflection of the moment, and the right doses of the anecdotal and the substantial.

As I was editing the book, I had the sensation of standing on Montjuïc or Tibidabo and looking through time with a zoom lens, not at a postcard of the city but at the very life of the people of Barcelona.

NOSTÀLGIA I SOMNI

LA PRIMERA IMATGE DE LA MEVA INFÀNCIA que em ve al cap és la nevada de Barcelona del 1962. Soc amb la meva mare al balcó de casa, al carrer de Bailén, i veig el meu pare enmig de la neu, creuant el carrer amb un abric gris. Es gira i em saluda. Crec que he idealitzat l'escena gràcies a les fotografies de Robert Doisneau. Records que reconstruïm a base de nostàlgia (per més que sigui un error) i imatges inesborrables destinades a reconèixer i reconèixer-nos.

M'agrada molt veure com les diferents èpoques se superposen a Barcelona. I les fotografies de Dora Maar, Henri Cartier-Bresson, Francesc Català-Roca, Ramon Masats, Xavier Miserachs, Colita i d'altres que conté aquest llibre ens assenyalen les empremtes de la història d'una ciutat que ens interpel·la. Les hauríem de reconèixer tot passant, pensar-hi, reconstruir-les, relacionar-les amb la nostra vida.

Si vas a peu pel carrer de Balmes fins al carrer dels Tallers i baixes per Ramelleres, abans d'arribar a la plaça del Bonsuccés hi ha una obertura rodona a la paret amb una portella de fusta. Aquest lloc l'associo amb la meva infància perquè la meva àvia Trini em va explicar que era un torn on les mares solteres deixaven els seus nadons quan se'n volien desfer. Ara el torn està sempre tancat. Alguns cops passo per davant d'aquest forat cec. És una història que sembla que no té res a veure amb tu, però que acaba barrejant-se amb la teva pròpia realitat inevitablement.

1992 va ser l'any de l'esperança. L'any en què la meva ciutat, Barcelona, va créixer, va trencar amb el passat i va fer un pas endavant cap a una ciutat de futur. Es van deixar enrere antics esquemes urbanístics, es van enderrocar traçats sencers. En alguns casos, amb raó; en d'altres, sense. Una onada d'autoestima va inundar la metròpoli. Amb una innocència inaudita, vam creure per primera vegada en nosaltres mateixos, en la nostra capacitat de canviar les coses.

Em recordo a mi mateixa el 1992 a la Barceloneta el dia abans que enderroquessin els restaurants de la platja, menjant amb un grup de col·legues l'última paella en una d'aquelles barraques de fusta verda despintada damunt la sorra. Vam beure molt aquell dia per conjurar una pèrdua que ningú imaginava

tan fonda. Adoràvem més del que creïem aquells llocs i sentíem ja nostàlgia d'aquella sensació de caos, suor, sorra, arròs massa salat, caps de gambes, cambrers amb camisa blanca i pantalons negres servint Viña Esmeralda ben fred. Ningú em podrà convèncer que els pulcres xiringuitos homologats d'ara, amb els seus mojitos de garrafa i els seus pokes de tonyina, són millors que aquelles barraques. Van desaparèixer moltes coses quan van enderrocar aquella Barceloneta, de la qual amb prou feines queden les cantonades. De vegades, mentre passejo pel barri, algun lloc em torna retalls d'aquella Barcelona, però els meus estats de somni són invariablement interromputs per les multituds que arriben de cop a la platja en el precís instant en què el sol ateny el seu zenit.

Anessis on anessis, senties les veus mesclades de Freddie Mercury i Montserrat Caballé o l'«Amics per sempre». Els cotxes portaven penjats peluixos de Mariscal. Van arribar els primers indicis de turisme de masses. Els grups que seguien un guia amb bandereta. Els autocars, els vols xàrter. Els barcelonins contemplàvem aquests senyals amb simpatia, sense ser conscients del seu abast. La ciutat es va anar acostumant al turisme, es van multiplicar els menús amb fotos, les reserves als restaurants, les botigues de souvenirs, els incongruents barrets mexicans. Va créixer el Port Olímpic, que sempre ha estat el racó més impersonal de la ciutat. Es van tancar llocs emblemàtics amb aquella pressa ridícula que manifesta aquesta ciutat per enterrar el passat sense cap pudor. Ens van dir que Barcelona s'obria al mar, però jo mai vaig sentir que el mar s'obris a la ciutat. Encara no ho sento.

1992 va ser un any de traspàs, declarat Any Internacional de l'Espai. Les botigues de música encara venien discos. Recordo les portades de Rage Against the Machine, d'Annie Lennox, de Bad Religion, de The Cure (la del disc que inclou «Friday I'm in Love»). Recordo que van morir Marlene Dietrich i Francis Bacon. Que em van afligir les seves morts. O potser van ser unes altres les que em van afligir. Aquell any recordo que vaig plorar molt i que passejava per Barcelona com un espectre, buscant l'ombra als carrers del Barri Gòtic.

Aquell any, el meu pare em va convèncer que em comprés una casa, cosa que era del tot impensable per a mi. Encara

hi visc. Aquell any, el meu amic Pepo Sol em va presentar el músic Ryuichi Sakamoto, que probablement és l'home més atractiu que he conegut mai. Aquell any, Manuel Outumuro va decidir començar una nova vida com a fotògraf i va sortir al carrer a enquadrar una realitat canviant, sorollosa, agitada, per fer-la més delicada, silenciosa i elegant. Aquell any em vaig tancar en aquella casa que acabava de comprar i vaig començar a escriure un guió amb noies i nois solitaris i melancòlics que saben que, si al supermercat no hi ha el gelat que els agrada, la fi del món s'acosta. Es deia *Coses que no et vaig dir mai*.

Tinc diversos somnis recurrents. El protagonista d'un d'aquest somnis és aquesta ciutat en què he nascut i m'he criat. Somio que és de nit i soc en una ciutat de proporcions perfectes, una ciutat amb places harmòniques, amb palmeres dretes, racons misteriosos, avingudes secretes, sorpreses a cada cantonada. Edificis discrets amb interiors de somni. I edificis de somni amb interiors encara més espectaculars. Passatges. Barris que contenen altres barris. En el meu somni, hi ha orenetes i cavalls i gàrgoles amables als edificis. Quan em desperto, després dels minuts de confusió que apareixen sempre en aquella zona boirosa que hi ha entre el somni i la vigília, m'adono que he somiat en la meua ciutat, en Barcelona. I que en el meu somni veig les mateixes coses que observo cada dia, però amb la mirada il·lusionada d'un nen que algú porta a un parc d'atraccions per primer cop.

Em passa una cosa semblant cada vegada que passo una llarga temporada fora de la ciutat. Quan hi torno, n'hi ha prou amb un passeig per qualsevol dels meus llocs favorits, una silueta a contrallum en girar a la cantonada, l'olor de pa acabat de fer sortint d'una fleca, la carícia de l'aire mig fresc mig càlid de les tardes d'octubre, perquè em torni a enamorar de Barcelona, si és que mai he deixat d'estar-ne.

Gaudeixo a més a més d'un avantatge extraordinari. Els llocs de la geografia de la meua infància no han canviat gaire, tot i els anys i les reformes constants que ha patit la ciutat, com totes les grans urbs del món. Des de la clínica on vaig néixer, L'Aliança, fins a l'edifici del carrer de Bailèn on va néixer el meu pare i vaig viure la meua primera infància, passant pel cinema Texas, on la meua àvia exercia de taquillera, i el bar on els meus pa-

res es van conèixer, el Raïm, al barri de Gràcia, tot es manté pràcticament igual. Un món intacte que es pot recórrer en tot just 18 minuts. Els carrers on jugava i començava a somiar. Em puc veure a mi mateixa, de la mà del meu pare, anant a buscar algun encàrrec per a la meua mare. Si em tombo, veig perfectament la meua mare al balcó, fent-nos adeu amb la mà, contenta, enfeïnada, expectant.

Un dels meus racons favorits de la ciutat és el temple d'August i les tres úniques columnes que conserva. Quan el visito, puc sentir la veu dels meus professors del col·legi parlant de la Barcelona romana i torno a tenir vuit anys en una ciutat que en té quatre mil. A diferència de Roma, Barcelona porta amb lleugeresa la seva història i no aclapara el visitant amb el seu pes. Entre el mar i la muntanya, la ciutat s'estén amb una placidesa enèrgica i insòlita. Tot i la seva extensió, pots travessar-la en encara no una hora; hi ha poques metròpolis que puguin presumir d'això.

Tinc la sort de poder caminar des del lloc on vaig néixer fins al lloc on —em penso— em van concebre, el lloc on els meus pares van celebrar el seu banquet de noces i que ara és un gimnàs, mirant al cel, travessat per un grapat d'orenetes en formació. Aquest cel de Barcelona que conté tots els cels del món, aquestes parets de Barcelona tenyides de mil pantones de grisos. Cel i murs que abracen el visitant que es pensa que s'enamora del Park Güell o de la Rambla o de la Casa Batlló, però en realitat, encara que ell no ho sàpiga, són els balcons, les orenetes, els murs grisos, el cel canviant... els que l'embruixen i fan que senti nostàlgia de Barcelona tan bon punt l'abandona. I que sempre hi vulgui tornar.

LEOPOLDO POMÉS, 1957
Carrer de Balmes

NOSTALGIA Y SUEÑO

LA PRIMERA IMAGEN DE MI INFANCIA que me viene a la cabeza es la nevada de Barcelona de 1962. Estoy con mi madre en el balcón de mi casa en la calle de Bailèn y veo a mi padre en medio de la nieve, cruzando la calle con un abrigo gris. Él se vuelve y me saluda. Creo que he idealizado la escena gracias a las fotografías de Robert Doisneau. Recuerdos que reconstruimos a base de nostalgia (aunque sea un error) e imágenes imborrables destinadas a reconocer y reconocernos.

Me gusta mucho ver cómo las distintas épocas se superponen en Barcelona. Y las fotografías de Dora Maar, Henri Cartier-Bresson, Francesc Català-Roca, Ramón Masats, Xavier Miserachs, Colita... contenidas en este libro nos señalan las huellas de la historia de una ciudad que nos interpela. Tendríamos que reconocerlas al pasar, pensar en ellas, reconstruirlas, relacionarlas con nuestra vida.

Si vas caminando por la calle de Balmes hasta la calle dels Tallers y sigues bajando por Ramelleres, antes de llegar a la plaza del Bonsuccés, hay un lugar con un agujero en la pared con una portezuela de madera. Tengo asociado ese lugar a mi infancia porque mi abuela Trini me explicó que era un torno donde las madres solteras dejaban a sus bebés cuando no podían hacerse cargo de ellos. Ahora el hueco está tapado. Paso algunas veces delante del agujero cegado. Es una historia que parece que no tiene nada que ver contigo, pero que termina mezclándose con tu propia realidad inevitablemente.

1992 fue el año de la esperanza. El año en que mi ciudad, Barcelona, creció, rompió con el pasado y dio un paso adelante hacia una ciudad de futuro. Se dejaron atrás viejos esquemas urbanísticos, se demolieron trazados enteros. En algunos casos, con razón; en otros, sin ella. Una ola de autoestima inundó la metrópolis. Con una inocencia inaudita, creímos por primera vez en nosotros mismos, en nuestra capacidad para cambiar las cosas.

Me recuerdo a mí misma en 1992 en la Barceloneta el día antes de que demolieran los restaurantes de la playa, comiendo con un grupo de colegas la última paella en uno de aquellos chamizos de madera verde despintada sobre la arena. Bebimos mucho ese día para conjurar una pérdida que ninguno imaginaba tan honda. Adorábamos más de lo que creíamos

aquellos lugares y sentíamos ya nostalgia de aquella sensación de caos, sudor, arena, arroz demasiado salado, cabezas de gambas, camareros con camisa blanca y pantalón negro sirviendo Viña Esmeralda bien frío. Nadie podrá convencerme de que los pulcros chiringuitos homologados de ahora, con sus mojitos de garrafi y sus pokes de atún, son mejores que aquellos chamizos. Desaparecieron muchas cosas cuando demolieron esa Barceloneta, de la que apenas quedan las esquinas. A veces, mientras paseo por el barrio, algún lugar me devuelve retazos de aquella Barcelona, pero mis ensoñaciones son invariablemente interrumpidas por multitudes que llegan en tromba a la playa en el preciso instante en el que el sol alcanza su cénit.

Fueras donde fueras, se escuchaban las voces mezcladas de Freddie Mercury y Montserrat Caballé o los «Amigos para siempre». Los coches llevaban colgados peluches de Mariscal. Llegaron los primeros indicios de turismo de masas. Los grupos que seguían a un guía con banderita. Los autocares, los vuelos chárter. Los barceloneses contemplábamos estos signos con simpatía, sin ser conscientes de su alcance. La ciudad se fue acostumbrando al turismo, se multiplicaron los menús con fotos, las reservas en los restaurantes, las tiendas de *souvenirs*, los incongruentes sombreros mexicanos. Creció el Puerto Olímpico, que siempre ha sido el rincón más impersonal de la ciudad. Se cerraron lugares emblemáticos con esa prisa ridícula que manifiesta esta ciudad por enterrar el pasado sin ningún pudor. Nos dijeron que Barcelona se abría al mar, pero yo nunca sentí que el mar se abriera a la ciudad. Aún no lo siento.

1992 fue un año bisiesto, declarado Año Internacional del Espacio. Las tiendas de música aún vendían discos. Recuerdo las portadas de Rage Against the Machine, de Annie Lennox, de Bad Religion, de The Cure (la del disco que incluye «Friday I'm in Love»). Recuerdo que murieron Marlene Dietrich y Francis Bacon. Que me apenaron sus muertes. O quizás fueran otras las que me apenaron. Ese año recuerdo que lloré mucho y que paseaba por Barcelona como un espectro, buscando la sombra en las calles del Barrio Gótico.

Ese año, mi padre me convenció para que comprara una casa. Era algo completamente impensable para mí. Todavía vivo en ella. Ese año, mi amigo Pepo Sol me presentó al músico Ryuichi Sakamoto, que es seguramente el hombre más

atractivo que he conocido nunca. Ese año, Manuel Outumuro decidió empezar una nueva vida como fotógrafo y salió a la calle a encuadrar una realidad cambiante, ruidosa, agitada, para hacerla más delicada, silenciosa y elegante. Ese año, me encerré en esa casa que acababa de comprar y empecé a escribir un guion con chicas y chicos solitarios y melancólicos que saben que, si en el supermercado no tienen el helado que les gusta, el fin del mundo está por llegar. Se llamaba *Cosas que nunca te dije*.

Tengo varios sueños recurrentes. Uno de ellos tiene por protagonista a esta ciudad en la que he nacido y me he criado. Sueño que es de noche y estoy en una ciudad de perfectas proporciones, una ciudad con plazas armónicas, con palmeras erguidas, rincones misteriosos, avenidas secretas, sorpresas en cada esquina. Edificios discretos con interiores de ensueño. Y edificios de ensueño con interiores aún más espectaculares. Pasajes. Barrios que contienen otros barrios. En mi sueño, hay golondrinas y caballos y gárgolas amables en los edificios. Cuando me despierto, tras esos minutos de confusión que siempre acuden a esa zona brumosa entre el sueño y la vigilia, me doy cuenta de que he soñado con mi ciudad, con Barcelona. Y que en mi sueño veo las mismas cosas que observo cada día, pero con la mirada ilusionada de un niño al que llevan a un parque de atracciones por primera vez.

Me sucede algo parecido cada vez que paso una larga temporada fuera de la ciudad. Cuando regreso, basta un paseo por cualquiera de mis lugares favoritos, una silueta a contraluz al doblar una esquina, el olor a pan reciente saliendo de una panadería, la caricia del aire entre fresco y cálido de las tardes de octubre, para que vuelva a enamorarme de Barcelona, si es que alguna vez dejé de estarlo.

Gozo además de una ventaja extraordinaria. Los lugares de la geografía de mi infancia no han cambiado demasiado, a pesar de los años y las reformas constantes que ha sufrido la ciudad, como todas las grandes urbes del mundo. Desde la clínica donde nació, La Alianza, hasta el edificio de la calle de Bailèn donde nació mi padre y viví mi primera infancia, pasando por el cine Texas, donde mi abuela ejercía de taquillera, y el bar donde mis padres se conocieron, el Raïm, en el barrio de Gràcia, todo se mantiene prácticamente igual. Un mundo

intacto que se puede recorrer en apenas 18 minutos. Las calles donde jugaba y empezaba a soñar. Puedo verme a mí misma, de la mano de mi padre, yendo a buscar algún recado para mi madre. Si me doy la vuelta, veo perfectamente a mi madre en el balcón, diciéndonos adiós con la mano, contenta, atareada, expectante.

Uno de mis rincones favoritos de la ciudad es el templo de Augusto y sus únicas tres columnas. Cuando lo visito, puedo escuchar la voz de mis profesores del colegio hablando de la Barcelona romana y vuelvo a tener ocho años en una ciudad que tiene cuatro mil. A diferencia de Roma, Barcelona lleva con ligereza su historia y no abrumba al visitante con su peso. Entre el mar y la montaña, la ciudad se extiende con una placidez enérgica e insólita. A pesar de su extensión, puedes cruzarla en apenas una hora, algo de lo que pocas metrópolis pueden presumir.

Tengo la fortuna de poder caminar desde el lugar donde nací hasta el lugar donde –creo– fui concebida, el local donde mis padres celebraron su banquete de bodas y que ahora es un gimnasio, mirando al cielo, cruzado por un puñado de golondrinas en formación. Este cielo de Barcelona que contiene todos los cielos del mundo, estas paredes de Barcelona teñidas de mil pantones de grises. Cielo y muros que abrazan al visitante que cree enamorarse del Park Güell o de la Rambla o de la Casa Batlló, pero en realidad, aunque él no lo sepa, son los balcones, las golondrinas, los muros grises, el cielo cambiante... los que le embrujan y hacen que sienta nostalgia de Barcelona nada más abandonarla. Y que siempre quiera regresar.

NOSTALGIA AND DREAM

THE FIRST IMAGE OF MY CHILDHOOD that comes to my mind is the snowfall in Barcelona in 1962. I am with my mother on the balcony of my home in Carrer de Bailèn, and I see my father in the middle of the snow, crossing the street in a grey overcoat. He turns round and waves to me. I think I have idealised the scene thanks to the photographs of Robert Doisneau. Memories that we reconstruct on the basis of nostalgia (even if this is a mistake) and imperishable images destined to recognise and to recognise ourselves.

I very much like seeing how the different periods are superimposed in Barcelona. And the photographs of Dora Maar, Henri Cartier-Bresson, Francesc Català-Roca, Ramón Masats, Xavier Miserachs, Colita and others contained in this book point to the traces of the history of a city that calls out to us. We ought to recognise them as we pass, think about them, reconstruct them and relate them to our lives.

If you walk down Carrer de Balma to Carrer dels Tallers and carry on down Ramelleres, you get to a place, before you reach the Plaça del Bonsuccés, with a hole in the wall that is now covered up by a small wooden door. I have associated that place with my childhood because my grandmother Trini explained to me that it was a turntable where unmarried mothers used to leave their babies when they were unable to take care of them. Now the hole is blocked. I sometimes walk past it. It is a story that seems to have nothing to do with you, but which inevitably ends up blending in with your own reality.

1992 was the year of hope. The year when my city, Barcelona, grew, broke away from the past and took a step forward towards a city of the future. Old city planning projects were left behind and whole urban layouts were demolished. In some cases, with reason; in others, not. A wave of self-esteem flooded the metropolis. With unprecedented innocence, we believed for the first time in ourselves and our ability to change things.

I remember myself in 1992 in La Barceloneta, the day before they demolished the restaurants on the beach. With a group of colleagues, I was eating the last paella at one of those wooden shacks on the sand with their flaking green paint. We drank a lot that day to conjure away a loss I never imagined would be so profound. We adored those places more than we thought, and we already felt nostalgia for that sensation of chaos, sweat,

sand, over-salted rice, shrimp heads and waiters in white shirts and black trousers serving Viña Esmeralda well chilled. Nobody will be able to convince me that the daintily standardised beach bars that are there now, with their siphoned mojitos and tuna pokes, are better than those shacks used to be. A lot of things disappeared when they demolished that Barceloneta, of which barely the corners remain. Sometimes, as I walk through the neighbourhood, a spot will recall the odd scrap of that Barcelona, but my dreams are invariably interrupted by crowds descending on the beach at the precise moment when the sun reaches its zenith.

Wherever you went, you heard the combined voices of Freddie Mercury and Montserrat Caballé or the song “Amigos para siempre”. Mariscal’s mascot dangled in car wind-screens. The first signs of mass tourism started to arrive: the groups following a guide holding a little flag, the coachloads, the charter flights. The people of Barcelona observed these signs complacently, unaware of the extent of their reach. The city grew accustomed to tourism, and menus with photos multiplied alongside restaurants where you had to book, souvenir shops and incongruous Mexican sombreros. The Olympic Port, which had always been the city’s most impersonal corner, now grew. Emblematic places were closed down with that ridiculous haste this city always makes to bury the past without the slightest shame. They told us Barcelona was opening up to the sea, but I never felt the sea was opening up to the city. And I still don’t.

1992, a leap year, was declared the International Year of Space. The music shops still sold records. I remember the covers of Rage Against the Machine, Annie Lennox, Bad Religion and The Cure (the album that includes “Friday I’m in Love”). I remember that Marlene Dietrich and Francis Bacon died, and that I was sorry about their deaths. Or perhaps it was other deaths I felt sorry about. I remember crying a lot that year and wandering around Barcelona like a spectre, hugging the shade in the streets of the Gothic Quarter.

That year, my father persuaded me to buy a house. For me, it was a completely unthinkable idea. I still live in it. That year, my friend Pepo Sol introduced me to the musician Ryuichi Sakamoto, who is probably the most attractive man I have ever met. That year, Manuel Outumuro decided to start a new

life as a photographer and went out into the street to frame a changing, noisy and agitated reality and make it more delicate, silent and elegant. That year, I shut myself up in the house I had just bought and started to write a script with lonely and melancholy boys and girls who know that if the supermarket doesn't have the ice-cream they like, the end of the world is nigh. It was called *Things I Never Told You*.

I have several recurrent dreams. One of them is dominated by this city where I was born and grew up. I dream that it is night and I am in a city of perfect proportions, a city with harmonious plazas, lofty palm-trees, mysterious corners, secret avenues, surprises round every bend. Discreet buildings with fantastic interiors. And fantastic buildings with even more spectacular interiors. Passageways. Neighbourhoods that contain other neighbourhoods. In my dream, there are swallows and horses and engaging gargoyles on the buildings. When I wake up, after those moments of confusion that always descend on that nebulous zone between sleep and waking, I realise I have been dreaming about my city, Barcelona. And that in my dream I see the same things I observe every day, but with the wide-eyed gaze of a child who is taken to a fun-fair for the first time.

Something similar happens to me every time I spend a long period away from the city. When I return, a walk through any of my favourite places, a silhouette seen against the light on turning a corner, the smell of fresh bread coming out of a bakery, and the caress of the half-cool, half-warm breeze of an October evening are enough to enamour me of Barcelona once more, if I have ever stopped being enamoured of it.

I am moreover blessed with an extraordinary advantage. The places where I spent my childhood have not changed too much, despite the years that have passed and the constant renovation the city has undergone, like all the world's big cities. From the clinic where I was born, La Alianza, to the building on Carrer de Bailèn where my father was born and I spent my earliest years, the Texas cinema, where my grandmother sold tickets in the box office, and the Raïm, the bar in the Gràcia district where my parents met, everything remains practically the same. An intact world that can be covered on foot in just 18 minutes. The streets where I played and started to dream. I can

see myself holding my father's hand while going out on some errand for my mother. If I turn around, I can see my mother quite clearly on the balcony, happy, busy and expectant as she waves good-bye to us.

One of my favourite corners in the city is the Temple of Augustus and its three sole remaining columns. When I visit it, I can hear the voices of my schoolteachers talking about Roman Barcelona, and I am eight years old again in a city with four thousand years of history. Unlike Rome, Barcelona bears its history lightly and does not overwhelm visitors with its weight. Between the sea and the mountain, the city spreads out with a strangely energetic placidity. Despite its size, you can cross it in just an hour, something few metropolises can boast.

I am lucky enough to be able to walk from the place where I was born to the place where – I think – I was conceived, the venue where my parents held their wedding reception and which is now a gym. As I do so, I look at the sky, crossed by a flight of swallows in formation. This sky of Barcelona which contains all the skies in the world, these walls of Barcelona tinged with a thousand pantones of greys. Sky and walls that embrace the visitors who think they are in love with the Park Güell, La Rambla or the Casa Batlló, whereas without their realising it, it is actually the balconies, the swallows, the grey walls and the changing sky that bewitch them and make them feel nostalgia for Barcelona as soon as they leave it. And make them always want to return.